

Törvény a biztonságos életért

Gondoskodás az özvegyekről és az árvákról

3. A nyugellátást javító két legjelentősebb intézkedés, az egységes nyugdíjkorhatár és az egységes mértékszabály mellett a törvény még egyéb olyan kisebb reformokat is érvényesít, amelyek tovább javítják egyes rétegek ellátását, a korábbinál kedvezőbb elbírálásra adnak lehetőséget.

Az új szabályok szerint változatlanul szolgálati időnek számít a munkaviszonyban, az ipari és mezőgazdasági szövetkezet tagjaként, a szakmunkástanuló-viszonyban, a bedolgozóként, a megbízás alapján rendszeresen és személyesen végzett munkában ledolgozott idő és a katonai szolgálat ideje. A sorkatonai és tartalékos katonai idő beszámításánál azonban a korábbi szabályozástól eltérően nem teszik a szolgálati idő elismerését attól függővé, hogy bevonulás előtt dolgozott-e már az illető, vagy sem, a katonaság feltétel nélküli szolgálati időnek minősül.

Igen jelentős kedvezmény a hosszú munkaviszonnyal rendelkezőknek, hogy az 1929 utáni munkaviszonyban töltött időt akkor is szolgálati időnek lehet minősíteni, ha a munkaviszony annak idején nem járt nyugdíj jogosultsággal, illetve az illető nem volt biztosított. Ez az egykori mezőgazdasági cselédek, napszámosok igen széles rétegét érinti, hiszen, mint már erről szó volt, a felszabadulás előtt a mezőgazdasági munkások ki voltak rekesztve a társadalombiztosításból. Szolgálati idejük ily módon történő elismerése magasabb nyugdíjösszeg elérésére ad lehetőséget.

A nyugdíj összegének kiszámításánál a törvény módosítja a korábbi szabályozást, hogy az igénylő számára legkedvezőbb évek keresetét válassza alapnak. Választhatja a nyugdíjazást megelőző öt évből a legjobb három év átlagkeresetét, de választhatja az ennél öt évvel alacsonyabb életkor előtti átlagkeresetét is. Ez utóbbi esetben az az egyetlen feltétel, hogy tízéves szolgálati idővel az illető már a korábbi időpontban is feltétlenül rendelkezék.

A szakmunkásoknak külön kedvezményt biztosít az új szabály arra az esetre, ha a nyugdíjazásuk előtt egy éven át nem szakmunkás munkakörben dolgoztak. Ilyenkor kérhetik, hogy nyugdíjuk alapjául a volt munkakörükkel azonos munkakörben dolgozó szakmunkások átlagkeresetét számítsák.

Kedvezően változtatja a törvény a hozzátartozói nyugellátás néhány szabályát. Mint ismeretes, a társadalombiztosítás az özvegyi nyugdíj két formáját alkalmazza. Az ideiglenes özvegyi nyugdíjat a férj halálától számítva egy éven át folyósítják, függetlenül attól, hogy az özvegy hány éves, hány gyereke van, mennyit keres, milyen az egészségi állapota. Az állandó özvegyi nyugdíj legfontosabb feltétele, hogy az özvegy férje halálakor, vagy azt követően tizenöt éven belül betöltse ötvenötödik évét.

Ez a korábbi szabályozásban is így volt, kivéve a mezőgazdasági szövetkezeti tag özvegyét, akit csak a hatvanadik év betöltése jogosított állandó özvegyi nyug-

díjra. A nyugdíjkorhatár egy-ségesítés kapcsán a tsz-tag özvegyének állandó özvegyi nyugdíjra jogosító korhatára is csökken 1976. január 1-től évente egy-egy évvel, s 1980. január 1-re azonos lesz a munkások és alkalmazottak özvegyének korhatárával.

Módosul a szabály a tekintetben is — és ez sokakat érint —, hogy az özvegy akkor is megtarthatja az állandó özvegyi nyugdíjra való jogosultságát, ha az 55. év betöltése után férjhez megy. Csúpan akkor nem kaphat állandó özvegyi nyugdíjat, ha előbb meg férjhez, mint a juttatásra jogosító korhatárt, tehát az 55. évét betöltötte. Ha azonban az új házasságkötéstől számított egy éven belül kéri, egyévi özvegyi nyugdíjnak megfelelő összegű végkielégítést kaphat.

Az árvaellátást is új kedvezmény fejleszti. Azok az árvák, akik felsőfokú tanulmányokat folytattak, erre az időtartamra 25 éves korukig ellátást kapnak. A korábbi szabály csúpan a középfokú tanulmányok idejére, az árva 19 éves koráig biztosította ezt az ellátást.

Társadalombiztosítási nyugellátás jár annak a szülőnek, nagyszülőnek, aki az öt eltartott gyermek halálakor már rokkant volt. Az új szabály a jogot kiterjeszti a mostoha- és nevelőszülőre is. Lehetővé teszi — a korábbi szabályozástól eltérően —, hogy a rokkant szülő vagy nagyszülő akkor is megkapja a nyugdíjat, ha van eltartásra kötelezhető hozzátartozója.

Sötér Edit

Következik:
Családvédelem, baleseti ellátás.

Katonaöltözőkben a háború ellen

Holnap: magyarországi bemutató a színházban

Régi századok katonaöltözőkéibe bújt zenekar fújja a marsot a Szegedi Nemzeti Színház színpadán. Peter Hacks darabja az 1756-os hetéves porosz-osztrák háborút és benne a lobositzai csatát idézi. Ugy, hogy az esemény kapcsán az igazságtalan háborúról, a militarizmusról mond kemény ítéletet, kacagtató, vérbő drámában.

Peter Hacks az elmúlt évtizedben komoly írói sikerek után az NSZK-ból települt át a Német Demokratikus Köztársaságba, új hazát választva. Pályájának első periódusában írta *A lobositzai csata* című komédiáját, mely „nemes vigjátéki hagyományát követve nevetéssel lazítja föl a talajt komoly mondanivalója számára”. A háború ellen emeli fel szavát a német szerző, a béke mellett szól. A kimerítő próba után Gircz Mátya, a színház idei utolsó bemutatójának rendezője mondja:

— A Magyarországon is megjelent Hacks-kötetet lapozgatva akadtam rá a lobositzai csatára. Azonnal megtetszett. Különösen az, ahogyan egy német író felelősen, kritikusan és önkritikusan szól a militarizmusról, kíméletlenül a porosz nemzeti szellemről. És megragadott, ahogyan szól. Komé-

diának nevezi darabját, ám majdnem bohózat. Legszebbben akasztófahumornak nevezném. Témája, mondanivalója találkozott a mi el-képzeléseinkkel, azokkal a törekvésekkel, melyekért néhány éve harcolunk ebben a színházban.

A színdarab fő szála egy romlott tiszt és egy hűséges, ragaszkodó katona kapcsolata. A két ember viszonyának reflektorfényében világít rá a szerző a háború lényegére, a hódító háború minden értékét elrohasztó voltára. Hacks szerint a háború csak akkor engedhető meg, ha célja a nép megsértett érdekeinek megvédése, szabadságának kivívása. Vérbő, vulgáris komikumú jelenetso-rok kapcsolódnak egymáshoz, melyek során a tisztek és a legénység jellegzetes alakjai is feltűnnek. Az élesen, karakteresen ábrázolt jellemek, az áradó népi komikum, a kifejezési forma modernsége, a mondanivaló aktualitása mindenképpen sikert ígér.

— Kifejező eszközeink is folytatják megkezdett kísérlet sorozatunkat. Nem konkrét helyszínt jelenítünk meg, hanem a játék költői terét igyekszünk megteremteni. Parádés katonai rekvizitumok, keretjáték és nemzeti katonaindulók zenekari be-

tétjei segítenek az általánosítható mondanivaló kibontásában. Nem véletlen a bemutató időpontja. Egyrészt ezzel a darabbal szeretnénk tisztelni a fasizmus alóli felszabadulás 30. évfordulójának. A magunk eszközeivel felemeljük szavunkat a militarizmus, a napjainkban is folyó hódító háborúk ellen, és folytatjuk azt a bemutatósorozatot, amelynek keretében szovjet, lengyel és jugoszláv színpadi művek után újabb szocialista drámát, az NDK-beli Hacks darabját mutatjuk be. Ezzel az előadással szerepelünk majd ősszel a hazánkban megrendezésre kerülő NDK-dráma ünnepén.

Peter Hacks *Amphitryon* című Plautus-átdolgozását éppen a mai napon mutatja be a Miskolci Nemzeti Színház. Szegeden holnap kerül közönség elé, magyarországi bemutatóként, A lobositzai csata. A darabot *Bányai Geyza* fordította. A díszleteket és jelmezeket *Gyarmathy Ágnes* tervezte. A főbb szerepekben *Kátay Endre*, *Márosi Károly*, *Körtvélyessy Zsolt*, *Ujlaky László*, *Szűcs András*, *Simon Eva*, *Miklós Klára*, *Kovács János* és *Mentes József* lép közönség elé.

T. L.

A család és az iskola együttműködése

Pályaválasztási felelősök tanácskoztak Szegeden

Ahogy közeledik az iskolás gyermek a nyolcadik osztály végéhez, egyre többször hallja a nagy kérdést: mi akarsz lenni? Döntenie kell élete további sorsáról, pedig csak most nyílik rá a szeme igazán a világra. Segít a pályaválasztásban a szülői tapasztalat, és természetesen az iskola is.

A szülői segítség sokszor annyit jelent, hogy a szülő választ pályát, hol jól, hol rosszul. A pedagógusok tudják, sok téves elképzelés él a szülőknél gyermekük jövőjét illetően. Sokan saját gyermekkori vágyaik megvalósítóját látják benne, sokan csak a most divatos szakmákat fontolgatják, és nem gyermekük képességeit. A szülői praktikus szemlélet lehet a magyarázata, hogy egyre kevesebben jelentkeznek gimnáziumba — hogy onnan majd egyetemre menjenek —, a szakközépiskolák jóval keresettebbek, de legtöbbször szakmunkásképzőbe jelentkeznek. Ez önmagában

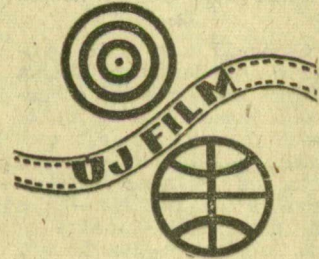
nem probléma, hiszen jól képzett szakmunkásokra, és szakközépiskolát végzetekre hihetetlen nagy szükség van. Gondot csak az jelent, ha ide kényszeríti a szülői akarat azt is, aki más pályán sokkal jobban megállja a helyét. Vagy szobafestőnek küldi azt, akiből sokkal jobb esztétikus is lehet. Arra van tehát szükség, hogy az iskola pedagógusai és a szülők keressék egymással a kapcsolatot, és együtt segítsék a gyermek pályaválasztását.

Erről a fontos témáról tanácskoztak tegnap délután a szegedi járás általános iskoláinak pályaválasztási fele-

lősei. A szülői ház és az iskola lehetséges kapcsolatának módozatait keresték a vitában felszólaló pedagógusok. Bevezető előadást *Zenei József*, a pályaválasztási intézet munkatársa mondott. Alapvető szempontként említette, hogy a pályaválasztás nem csupán a végzős nyolcadik osztály gondja legyen, a szülők és a pedagógusok már a megelőző években igyekezzenek fölhívni a gyermekek figyelmét az előttük álló, igen gazdag lehetőségekre, erősítsék bennük, a szándékot, és buzdítsák őket a tanulásra, hogy választott pályájukon meg is állhassák a helyüket.

H. D.

Tűzgömbök

Írta: Bertha Bulcsú. Operatőr: Illés György. Zeneszerző: Petrovics Emil. Rendezte: Fehér Imre. A főbb szerepekben: Szűcs Gábor, Mészáros Ági, Solti Bertalan, Kállai Ferenc, Váradi Hédi.

Természetesen nem az a kérdés a film láttán, hogy Bertha Bulcsú azonos című regénye miben és hogyan mondott újat a háborúról. Ez irodalmi ügy. Hanem: mit tett hozzá a film (forgatókönyvet maga Bertha Bulcsú írta) ahhoz a bőséges világháborús témájú anyaghoz, melyről a néző kellő tapasztalattal ül be a moziba. A két kérdés annyiban közös, amennyiben a regény és a film sajátos látószögéből közelíti a történelmet. Egy félárván maradt kislány gondolati és fantáziásikján, ami önmagában is izgalmas lehetőség, hiszen a háború alig három évtizedes távolából általában azoknak üzenetét közvetíti a művészet, akik megélték, túléltek, vagy akik utána születtek, s csupán hallomásból, dokumentumból, emlékezőktől, tehát más-honnan, másoktól alkohtak képet róla.

A *Tűzgömbök* eme két alternatíva határan mozog. Illés György kamerája a kilencszázötven Thalí Ambrus körül fényképezi az égen-gest, a gyermekfejével átélte és leszűrt embertelenséget. Elő-

szőr falun, ahova édesapja, a náciokból kiábrándult százados menti el kislányát, aztán a határmenti városban, Szombathelyen, ahova golyózáporos autótúron továbbmenekíti. A rendező Fehér Imre nem tudta a két helyszín történelméről azonos intenzitással lefordítani a film nyelvére. A falu csöndje némiképp „elaltatta”, pedig a szokványos hétköznapokat feszültség tölti föl. A kimenékek árnyékában aggódó parasztok rezzenéstelen arcán, az odatévedt néger ejtőernyőst kegyetlenül legyilkoló bár-gyú brutalitásban, vagy az égen el-húzó gépmadarakon és a becsapódó kartács-golyókon figyelmeztető üzenetet küld a háború. És ilyenkor unalmas a film. Az atrocitás viszont úgy rázza föl, mint hajnali alvót a csörgőóra: a kislány városba kerül, ettől kezdve ritmust vált, tempót kap a film, s a gyermeki fantázia álmokképeinek is több köze lesz a valósághoz. Ekkor fényképeznek ötletes képsorokat — a csendőrbélyegtől kétségbeesett menekülőket átdobálják egyenruháikat a szomszédok udvarokba —, ekkor teremtenek kitűnő karaktereket, mint a frontok hullámzására nyelvelekedéssel reagáló, naív, de jóhiszemű postai főtanácsos, vagy az angol vidéki életre sóvárgó felesége: *Kállai Ferenc* és *Váradi Hédi* emlékeztető szerepformálá-

sában. A film csak áttűnészerűen, rövid montázssokkal tér vissza-vissza a kislány emlékvilágára, melyet lassacskán elsodornak az események.

Jegyezzük meg föl a gyermekszereplőt, *Szűcs Gábort*, s az első kockákon fölűnő szegedi színészt, *Kovács Jánost*, aki nagycsütörtöki misét mond a falusi templomban.

N. I.

Orosz nyelvi UNESCO-tábor Szegeden

Az idei nyáron — a Magyar UNESCO Bizottság támogatásával — a JATE KISZ-szervezetének UNESCO Klubja és a Szegedi Radnóti Miklós Gimnázium UNESCO Köre szervezésében Szegeden rendezik meg az ország UNESCO-társiskoláinak orosz nyelvi táborozását. A tanfolyam jellegű táborozás június 30-tól július 10-ig tart, melyen III. osztályos középiskolások vesznek részt.

A táborozás célja a Szovjetunió iránti barátság fejlesztése, népének, természet

és kulturális kincseinek stb. megismerése, valamint a résztvevők színvonalas nyelvgyakorlásának a biztosítása.

A tanfolyamot várhatóan Radnóti Miklós Gimnázium odesszai testvériskolájának igazgatója vezeti, ezenkívül részt vesz még Odesszából két pedagógus, és ugyancsak az odesszai 58-as testvériskolából három diák. A programban előadások, nyelvi gyakorlatok, városnéző séták, hajókirándulás, kulturális és sportrendezvények szerepelnek.

Zenei naptár

Kerek Ferenc zongoraestje

1967 tavaszán a Tömörkényi gimnázium növendékei kirobbanó sikert arattak a miskolci Kamarazenei fesztiválon. Különösen feltűnt *Kerek Ferenc*, aki *Mozart E-dúr triójának* zongorasólamát olyan kulturáltan szólaltatta meg, hogy produkcióját a zsűri külön ki-emelte.

Kerek Ferenc a zeneművészeti főiskola elvégzése után művésztanárként tért vissza egykori iskolájába, és azóta rendszeresen tanít, hangversenyezik. Szerdai estjén *Schumann D-dúr novellettjét*, *Brahms* három intermezzóját (Op. 117) követte, majd *Debussy: Fények a vízen* és

Kertek esőben című kompozíciók zárták le az első részt. A fiatal művész finom, árnyalt billentése a technikai eszközökben is példásan megvalósított intellektuális tömörséggel egyesül, nehéz lenne az egyes művek interpretációi között rangsort felállítani. A hangverseny második részében *Chopin b-moll szonátája* hangzott fel, hol romantikus érzelmi telítettség, hol pedig drámai intenzitással és finoman megcsendülő hangszínekkel. A közönség lelkesen ünnepelte a fiatal előadóművészt, aki ráadásokkal választott a forró tapsra.

Dr. Nagy István